

Samenstelling

Woorden – woordvorming, groep 5-6

Betekenisnetwerk: afleiding, woordvorm, grondwoord, woorddeel

Gekke zinnen

Leerkracht Inge deelt briefjes uit met daarop de volgende zinnen:

1. Nijntje kussen: nu voor maar €5,- (Reclamebord bij een speelgoedwinkel)
2. Wat is er met Kerst mis? (In een plaatselijk activiteitenblad)
3. Wij zijn op zoek naar tienjarige kinderen; bij minimaal 50 aanmeldingen kan ons onderzoek van start gaan. (Advertentie in een tijdschrift)
4. Bezoekers passen in de paal links van u! (Bij een slagboom op een parkeerplaats)

In groepjes lezen en bespreken de leerlingen deze zinnen waarin samenstellingen staan: woorden die bestaan uit twee of meer zelfstandige naamwoorden.

In de zinnen staan de delen van de samenstelling los van elkaar. In het groepje van Joris vertelt Kasia dat het gaat om 'tienjarige kinderen': kinderen die 10 jaar oud zijn en niet 10 kinderen die allemaal jarig zijn. 'Nijntjekussen' is een woord, als het gaat over een kussen waar Nijntje op staat. Als het twee woorden zijn, dan mag je een kus geven aan Nijntje en daar €5 euro voor betalen. De kinderen moeten hier hard om lachen. Ook de laatste zin is erg grappig: nu staat er dat de bezoekers in de paal passen! Het gaat natuurlijk om 'bezoekerspassen': passen (kaartjes) van bezoekers. Juf Inge vertelt dat je het ook kunt horen: bij twee losse woorden krijg je twee keer een klemtoon: Nijntje kussen. Anders maar een: Nijntjekussen. Bezoekers passen. Bezoekerspassen. We noemen deze woorden, die bestaan uit meerdere zelfstandig naamwoorden bij elkaar, 'samenstellingen'. In het Nederlands schrijven we samenstellingen aaneen. Een deel van de kinderen gaat op zoek naar nog meer samenstellingen in de tijdschriften die juf Inge heeft meegenomen. Een ander deel gaat op de website 'SOS' (Signalering Onjuist Spatiegebruik) op zoek naar nog meer grappige voorbeelden. De voorbeelden worden klassikaal uitgewisseld.

Voorbeelden ontleend aan: Dhont, J en K. de Croon (2017): *Codebreker. Hoe zorg je ervoor dat je tekst logisch, professioneel en aantrekkelijk is?* Amersfoort: Communicatiereeks

Bron: Jantien Dhont, projectmedewerker taal, afdeling primair onderwijs SLO

Samenstelling: Een woord dat bestaat uit twee of meer zelfstandige naamwoorden. Je schrijft ze zoveel mogelijk aan elkaar. www.woorden.org